

Talousarvion 2023 vaikutusten arviointi

Kaupunginjohtajan talousarvioesitys 18.10.2022

LAHTI

Yleistä

- Talousarvion vaikutuksia on arvioitu seuraavista näkökulmista:
 - lapset ja nuoret
 - kuntalaiset
 - ympäristö ja maaseutu
 - yritykset ja yhteisöt
 - työllisyys
 - elinvoima
 - henkilöstö
 - talous
- Talousarvio 2023 sisältää Lahden 30 kk:n muutos- ja uudistumisohjelman (myöhemmin LUMO), jonka toimenpiteet tarkentuvat talousarvion hyväksymisen jälkeen käyttösuunnitelmissa.

Vaikutukset lapsiin ja nuoriin

Vaikutukset lapsiin ja nuoriin

- Oppivelvollisuusiän korottaminen 18 ikävuoteen vähentää syrjäytymisriskiä, helpottaa perheiden taloudellista tilannetta ja mahdollistaa nuorten toisen asteen opinnot riippumatta perheen tilanteesta. Oppivelvollisuuden toteutuminen edellyttää riittävien voimavarojen kohdentamista nuorten ohjaukseen ja oppivelvollisuuden valvontaan.
- Päiväkotien ja koulurakennusten investoinneilla varmistetaan turvalliset oppimisympäristöt ja edistetään lasten itsenäisiä koulumatkoja palveluverkkosuunnitelman mukaisesti.
- Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia edistetään lisäämällä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, arjen turvallisuutta ja mielen hyvinvointia sekä tukemalla terveellisten elintapojen omaksumista.
- Lasten ja nuorten tiedekasvatusta edistetään varhaiskasvatuksesta lukioon ulottuvalla JunnuYliopisto-toiminnalla, jolla innostetaan korkeakouluopintoihin tulevaisuudessa.
- Esi- ja alkuopetuksen yhtenäinen toimintakokonaisuus tukee koulunkäynnin aloittamista. Opetus- ja kulttuuriministeriön hankerahoitus mahdollistaa toiminnan kehittämisen vuonna 2023.
- Perusopetukseen kohdistuvat toiminnan tehostamistavoitteet suurentavat opetusryhmäkokoja ja vähentävät oppilaiden ohjauspalveluja, valinnaisuutta ja joustavia opetusjärjestelyjä. Lisäksi tehostamistavoitteiden toteutuminen edellyttää tarkastelua ja tarvittaessa päätöksentekoa perusopetuksen harkinnanvaraisten palvelujen vähentämisestä tai lakkauttamisesta.

Vaikutukset lapsiin ja nuoriin

- Lasten ja nuorten osallistamisen keinoja ja osaamista kehitetään kaupungin palvelualueilla mm. Kestävää osallisuutta -hankkeen kautta.
- Nuorisopalvelujen toiminnoissa ja palveluissa panostetaan erilaisiin nuorten tukitoimenpiteisiin sekä eriarvoistumista ehkäiseviin toimenpiteisiin.
- Wellamo-opisto tarjoaa lapsille ja nuorille vapaan sivistystyön opetusta sekä taiteen perusopetusta ja on mukana toteuttamassa koulujen kerhotoimintaa.
- Lukiokoulutukseen kohdistuvat toiminnan tehostamistavoitteet tarkoittavat suurempia opetusryhmiä. Opetusryhmien kokoa suunniteltaessa otetaan huomioon tilamitoitukset.
- Toteutetaan kulttuurikasvatusohjelmaa, jolla taataan jokaiselle oppilaalle mahdollisuus tutustua omaan kaupunkiin ja sen kulttuuritarjontaan. Tämä edistää kulttuurin ja taiteen tasa-arvoista saavutettavuutta. Ohjelmaan osallistuvat kaupunginteatteri, -orkesteri ja -museo.
- Lapsille ja nuorille suunnataan kaupunginorkesterin Hei me sävelletään! -projektin toimintaa.
- Ympäristöterveys tekee suunnitelmallista ja ennaltaehkäisevää työtä terveellisten ja turvallisten varhaiskasvatus- ja oppimisympäristöjen varmistamiseksi.
- Joukkoliikenteen linjastolla pyritään tarjoamaan sujuva koulumatka mahdollisimman monelle koululaiselle.

Kuntalaisvaikutukset

Kuntalaisvaikutukset

- Kaupunginkirjasto edistää ja tukee kuntalaisten hyvinvointia, osaamista ja osallisuutta. Kuntalaisten digitaitojen tukeminen näkyy vahvasti kaupunginkirjaston tuottamissa palveluissa. Toiminnan tehostamistavoitteet saattavat vaikuttaa palvelutoiminnan laajuuteen ja saavutettavuuteen.
- Kulttuurilaitokset tarjoavat monipuolisia elämänlaatua parantavia ja henkistä virkistävyyttä lisääviä elämyksiä. Toiminnan tehostamistavoitteet saattavat vaikuttaa kaupunginteatterin lippujen hintoihin.
- Hyvinvointityötä tehdään kokonaisvaltaisesti koko kaupunkiorganisaatiossa sekä monialaisissa verkostoissa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Hyvinvointityön tavoitteena on lisätä asukkaiden hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä, ehkäistä sairauksia ja syrjäytymistä sekä vahvistaa alueen elinvoimaa.
- Ehkäisevällä päihde- ja mielenterveystyöllä edistetään kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta.
- Asukkaiden on mahdollista vaikuttaa kaupungin päätöksentekoon ja talouteen muun muassa kumppanuuspöytien ja osallistuvan budjetoinnin kautta. Vaikutusmahdollisuudet omaan elinympäristöön ja palveluihin lisäävät osallisuuden merkityksellisyyden kokemusta ja kehittävät entistä vahvempia yhteisöjä.

Kuntalaisvaikutukset

- Vanhus- ja vammaisneuvostot sekä nuorisovaltuusto osallistuvat päätöksentekoprosesseihin antamalla lausuntoja ja tekemällä aloitteita.
- Palveluverkkoratkaisut tulevat vaikuttamaan kuntalaisten palvelujen sijoittumiseen. Tärkeänä nähdään koulutilojen saavutettavuus kävellen, pyöräillen tai bussilla sekä tilojen monipuolinen, tehokas ja joustava hyödyntäminen sekä pitkät aukioloajat.
- DigiOne-hankkeen kehittämistyö vaatii taloudellista ja henkilöstön työpanoksen lisäresursointia. Käyttöönoton jälkeen palvelualusta parantaa oppilaiden oppimisen ja opetuksen suunnittelua, toteutusta ja arviointia sekä kodin ja koulun välistä yhteydenpitoa ja yhteistyötä. Hallinnollisia opetuksen suunnittelun prosesseja kehitetään hyödyntämällä nykyistä enemmän digitalisaatiota ja automatisaatiota.
- Alueellisena vastuumuseona kaupunginmuseo hoitaa kulttuuriympäristön viranomais- ja neuvontapalvelut koko Päijät-Hämeessä.
- Hyvinvointialueen aloittaessa vuonna 2023 varmistetaan kaupungin ja hyvinvointialueen yhteistyön rakenteet sekä turvataan erityisesti ennaltaehkäisevän terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyön resurssit ja yhteistyön jatkuvuus.

Kuntalaisvaikutukset

- Wellamo-opisto järjestää toiminta-alueensa asukkaiden tarpeisiin perustuvaa yleissivistävää koulutusta, joka antaa elämän eri vaiheissa tilaisuuden omaehtoiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen eri aineissa. Toiminnan tehostamistavoitteet saattavat vaikuttaa kurssimaksujen hintaan ja osallistumisaktiivisuuteen.
- Rakennusvalvonta toimii julkisessa rakentamisessa yhteistyössä vanhus- ja vammaisneuvostojen kanssa huomioimalla ikääntyneiden sekä liikkumis- ja toimimisesteisten henkilöiden toimintaedellytykset rakennushankkeissa.
- Ympäristöterveys edistää ikääntyneiden sekä erityisryhmien hyvinvointia arvioimalla säännöllisesti palveluasumisen ja sosiaalihuollon toimintayksiköiden toimintaa.
- Ympäristöterveys valvoo talous- ja uimaveden laatua sekä tiedottaa kaupunkilaisia säännöllisesti tutkimustuloksista.
- Elintarvikevalvonnan keinoin pyritään varmistamaan elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja määräysten mukainen laatu.
- Ympäristöpalvelut mittaa ilmanlaatua kaupungissa ja tiedottaa tarvittaessa ilmanlaadun heikkenemisestä erityisesti riskiryhmiä muun muassa tekstiviestipalvelun kautta.

Kuntalaisvaikutukset

- Asumisneuvonnalla ennaltaehkäistään asunnottomuutta tukemalla kuntalaisia asumiseen liittyvissä haastavissa tilanteissa.
- Joukkoliikenteen linjastolla ja lipputuotteilla pyritään tarjoamaan mahdollisimman monelle mahdollisuus liikkua jatkossakin ilman omaa kulkuvälinettä, erityisesti energiakustannusten noustessa.
 - Joukkoliikenteen vyöhykeuudistus alkuvuodesta 2023 selkeyttää matkustamista ja uudistaa hinnoittelua. Vyöhykkeiden määrä vähenee kymmenestä neljään. Lyhyillä matkoilla toteutetaan maltillinen lippuhinnan korotus, pidemmillä (seudullisilla) matkoilla matkojen hinnat laskevat vyöhykeuudistuksen myötä. Alennusryhmien (lapsi, nuori, opiskelija, seniori) hinta laskee tai alennuksen voimassaolo laajenee.
 - Joukkoliikenteen maksutapoja kehitetään ja pyritään madaltamaan kynnystä joukkoliikenteeseen siirtymisessä, esimerkiksi lähimaksun ja uusien lipputuotteiden avulla.
- Kaupunkipyöräpalvelu laajenee. Asemien ja pyörien määrä tuplataan vuodelle 2023, jolloin palvelu on tarjolla yhä useammalle käyttäjälle.

A group of hikers is seen from behind, walking along a dirt path in a forest. The hikers are wearing various outdoor gear, including jackets, backpacks, and hats. The forest is lush with green ferns and other vegetation. The text 'Ympäristö- ja maaseutuvaikutukset' is overlaid on the bottom left of the image.

Ympäristö- ja
maaseutuvaikutukset

Ympäristö- ja maaseutuvaikutukset

- Lahden suunta -työn elinkeinoselvitys sisältää myös maaseutuelinkeinojen tarkastelun, joka tarjoaa tietopohjan maaseutuelinkeinojen kehittämiseksi.
- Rakennus- ja ympäristövalvonnan vastuualue toimii kaupunkialueen ympäristöllisiin lupiin liittyvänä lupa- ja valvontaviranomaisena, jätehuoltoviranomaisena, terveydensuojeluviranomaisena sekä leirintäalueviranomaisena.
- Kaavojen vaikutukset arvioidaan lainsäädännön mukaisesti asiantuntijatyönä kaavaprosesseissa. Jokaisella hankkeella on erilaisia ympäristövaikutuksia. Kielteiset vaikutukset pyritään minimoimaan. Vuonna 2023 valmistuva koko kaupungin yleiskaavatasoinen luontotyypikartoitus tarjoaa tietoa ympäristövaikutusten arviointiin.
- Kehittämällä asemakaavojen hiilijalanjäljen laskentamenetelmiä (AVA-hanke) ja uusia ekologisen kompensaaation menetelmiä (Boost-hanke) edistetään hiilineutraaliutta ja luonnon monimuotoisuutta.

Ympäristö- ja maaseutuvaikutukset

- Maamassojen kierron suunnittelulla edistetään luonnonvarojen kestäväää käyttöä.
- Rakennusvalvonta valvoo, ohjaa ja neuvoo rakennustoimintaa kunnassa ja huolehtii osaltaan kaavoituksen toteutumisesta. Rakennusvalvonnan tavoitteena on viihtyisän ympäristökuvan luominen.
- Vuonna 2023 joukkoliikenteen kalustosta noin 32 % on sähköistä ja 42 %:ssa käyttövoimana on biopolttoaine.
- Kaupunkipyöräpalvelun laajentuminen vuodelle 2023 tarjoaa vaihtoehdon kestäväään liikkumiseen yhä useammalle käyttäjälle.
- Pidempien joukkoliikennematkojen hinta laskee, mikä kannustaa joukkoliikenteen käyttöön myös pidemmillä matkoilla, esimerkiksi seudullisesti.

Cafe by Eures

LAHTI ON SINUN KAUPUNKISI

BUUSTIA BISNEKSEEN

Yrityksen
Alkuun | Arkeen | Kasvuun | Sijoittumiseen

LADEC

.fi

Lahti
vaihtaa

Menneen
ovat
tai

Lahti
kasvaa

Teemme kestäviä
päätöksiä ja
uudistuksia

LAHDE TUTU

Yritys- ja yhteisövaikutukset

Yritys- ja yhteisövaikutukset

- Kaupungin elinvoimatyön kärjessä ovat kaupungin kehittäminen kestäväenä ja menestyväenä yritys-, yliopisto-, tapahtuma- ja ympäristökaupunkina.
- LADECin laadukkaat yritysten kehittämis- ja sijoittumispalvelut yhdessä uusien ympäristöystävällisten yritysalueiden ja kaupunkikeskustan kehittämisen kanssa tukevat uusien yritysten sijoittumista alueelle ja lisäävät alueen pito- ja vetovoimaa.
- Yhteistä yrittäjyyskasvatussuunnitelmaa toteutetaan varhaiskasvatuksesta lukioon asti.
- Vuoden 2023 keskeisiä tavoitteita ovat
 - monipuolisen elinkeinotoiminnan tonttitarjonnan turvaaminen
 - keskustan kokonaiskehittämisen jatkaminen
 - Lahden Suunta -työn uuden kierroksen luonnosvaiheen läpivienti
 - Niemen, Radanvarren, Paavolan, Ranta-Kartanon ja Rakokiven kehittäminen.
- Lisäksi osallistutaan aktiivisesti MAL-yhteistyösopimuksen toimenpiteiden toteutukseen muun muassa kaupunkiseutusuunnitelman laadinnan avulla.
- Vihreän siirtymän elinkeinohankkeiden kaavoitus edistää Lahden edelläkävijyyttä ympäristökaupunkina.
- Toimiva joukkoliikenne toimii pito- ja vetovoimatekijänä yrityksille ja vaikuttaa päätöksiin siitä, mihin yritykset sijoittavat toimintojaan, parantaa yritysten työvoiman saatavuutta ja edistää työssäkäynnin mahdollisuutta työntekijöille. Yritysten kanssa tehdään yhteistyötä aikataulujen ja linjaston suunnittelussa.

A group of four people are working together in a bright, modern workshop. In the foreground, a man in a dark blue jacket and glasses is using red-handled scissors to cut a piece of white fabric with a colorful, intricate pattern. To his right, a woman with long dark hair, wearing a beige sweater, is holding a yellow measuring tape. Further right, another woman with long blonde hair, wearing a black and white patterned sweater, is also working with the fabric. In the background, a woman with dark hair is seated at a desk, working on a white sewing machine. The room has large windows, a whiteboard with diagrams, and festive blue and white bunting hanging from the ceiling. The text "Työllisyysvaikutukset" is overlaid in white on the left side of the image.

Työllisyysvaikutukset

Työllisyysvaikutukset

- Kaupungin työllisyystoimissa painotetaan työnhakijoille suunnattujen tukitoimenpiteiden vaikuttavuutta ja joustavia yhteistyömalleja eri toimijoiden kesken. Erityistä huomiota kiinnitetään työnhaun vahvaan alkuun ja nopeaan ohjautumiseen asiakkaille soveltuvien palvelujen piiriin. Työllisyyden tukitoimilla tavoitellaan erityisesti työnhakijoiden sijoittumista avoimille työmarkkinoille tai tutkintoon johtavaan koulutukseen.
- Työllisyystoimissa etusijalla ovat nuorisotakuu, pitkäaikaistyöttömyyden torjunta ja vieraskielisten työllistyminen sekä alueen elinkeinoelämän kanssa tehtävä tiivis yhteistyö, joka tukee alueen yritysten ja osaajien kohtaamista.
- Työllisyystoimissa panostetaan työnhakijoille tarjottaviin moniammatillisiin palvelupaketteihin, koulutuksiin ja henkilökohtaiseen valmennukseen. Uusien työnhakijoiden palveluprosessi käynnistyy aikaisempaa nopeammin. Asiakasprosessi on myös aikaisempaa tiiviimpi ja perustuu enemmän henkilökohtaiseen asiointiin.

Työllisyysvaikutukset

- Lahti on yhdessä Hollolan, Orimattilan, Asikkalan ja Kärkölän kanssa mukana Lahden seudun työllisyyden kuntakokeilussa 31.12.2024 saakka.
- Kaupungin ja kuntakokeilun oman toiminnan lisäksi työllisyysvaroilla rahoitetaan eri toimijoiden työllisyys- ja kehityshankkeita. Monen toimijan mallilla edistetään tuloksellista työllisyydenhoidon palveluvalikoiman rakentumista lahtelaisten työnhakijoiden ja elinkeinoelämän tarpeisiin.
- Syksyllä 2022 käynnistyy työllisyyspalvelujen vaikuttavuusperusteinen pilottihanke. Siinä kaupunki yhteistyössä yksityisen, paikallisesti palveluita tuottavan palveluntarjoajan kanssa saattaa tehokkaammin yhteen työtä tarjoavia ja työtä etsiviä.
- Elinkeinoelämän alueiden kaavoittaminen ja tuotanto mahdollistavat uusien työpaikkojen syntymisen Lahteen.
- Asuin- ja työssäkäyntialueiden toimivilla joukkoliikennematkaisuilla mahdollistetaan joustavampi työmatkaliikkuminen.

Elinvoimavaikutukset

Elinvoimavaikutukset

- Kaavoitus ja maapolitiikka mahdollistavat uusien yritysten sijoittumisen Lahteen ja tukevat nykyisten yritysten kasvua ja kehittymistä.
- Rakennusvalvonta tukee toiminnallaan elinkeinoelämää, yritysten kasvua ja sijoittautumista joustavalla lupakäsittelyllä ja ohjauksella.
- Ympäristöterveys parantaa yrittäjien toimintaedellytyksiä antamalla tarvittaessa tarpeellisia ohjeita ja neuvoja lainsäädännön määräysten noudattamiseksi ja omavalvonnan toimivuuden sekä hyvien käytäntöjen varmistamiseksi.
- Joukkoliikenne lisää elinvoimaa ja vaikuttaa toimivan arjen kautta niin asuinpaikan valintaan kuin yritysten sijoittumiseen.

Henkilöstövaikutukset

Henkilöstövaikutukset

- Henkilöstöjohtamisen tavoitteena on innostunut, motivoitunut ja työn imua kokeva henkilöstö.
- Talousarvio sisältää strategian kärkihankkeen Houkutteleva työntaja Lahti, jolla tavoitellaan kokonaisuudessaan henkilöstön hyvinvointia ja hyvää työnantajakuva.
- Osaamisen kehittämiseen ja ylläpitoon varataan henkilöstön kehittämis- ja koulutussuunnitelmiin kaupunkitasolla vähintään kolme päivää vuodessa työntekijää kohden.
- Tiukka taloustilanne ja nopeat muutokset toimintaympäristössä vaativat johtajilta, esihenkilöiltä ja henkilöstöltä kykyä sopeutua, priorisoida ja kehittää uusia tuottavuutta lisääviä työskentelytapoja.
- Henkilötyövuosien ja henkilöstökulujen kehitystä seurataan kuukausittain ja mahdollisiin poikkeamiin reagoidaan. Tarvittaessa tiukennetaan rekrytointeihin liittyvää täyttölupamenettelyä.
- Toiminnan tehostamistavoitteilla voi olla vaikutusta henkilöstön määrään, mikäli avautuvia tehtäviä jätetään täyttämättä.

Taloudelliset vaikutukset

- LUMO-ohjelman avulla on parannettu tulojen ja menojen kasvukehityksen erosta johtuvaa rakenteellista epäsuhtaa käyttötaloudessa. Ohjelman elinvoimapanostuksilla mahdollistetaan yritysten sijoittumista Lahteen.
- Sote-uudistus vähentää kaupungin tuloja enemmän kuin menoja ja vaikuttaa talouden tasapainoa heikentävästi noin 14 milj. euroa. Tämä edellyttää uusia taloutta tasapainottavia toimenpiteitä.
- Rahoitustulojen ja -menojen kehityksen nettovaikutus heikentää talouden tasapainoa noin 8 milj. euroa. Tämä edellyttää uusia taloutta tasapainottavia toimenpiteitä.
- Energiakriisin ja korkean inflaation vaikutuksia ei ole talousarviovalmistelun yhteydessä voitu täysimääräisesti huomioida. Tämä edellyttää lisätalousarvioesitystä vuoden 2023 aikana energiakriisin ja inflaation taloudellisten vaikutusten ollessa paremmin arvioitavissa.
- Sote-uudistukseen liittyvällä lainsäädännöllä on kiinnitetty vuoden 2023 kunnallisveroprosentti niin, että vuoden 2022 veroprosenttia leikataan 12,64 prosenttiyksikköä. Lahden kaupungin kunnallisveroprosentiksi muodostuu näin ollen 8,11 prosenttia. Lainsäädäntö ei mahdollista veronkorotusta vuodelle 2023.
- Talouden tasapainoa heikentävien vaikutusten seurauksena kaupunki tekee alijäämäisen talousarvion ja taloussuunnitelman. Alijäämäinen taloussuunnitelma edellyttää uusia taloutta tasapainottavia toimenpiteitä seuraaville vuosille.